

KRÖNIKA

It-utveckling på frammarsch

Afghanistan står just nu inför ett dramatiskt skede i landets utveckling. Ett bilateralt säkerhetsavtal för tiden efter 2014 ska förhandlas fram med USA, makten ska övergå till afghanska institutioner och i april är det president- och provinsval. Ett antal ekonomiska problem, inte minst ungdomsarbetslösheten, väntar fortfarande på att lösas och kvinnornas förbättrade situation på många områden måste säkras för framtiden. Dessa frågor har vilat tungt på afghanernas huvuden alldeles för länge, men det kan komma en lösning.

Text | **Nancy Hatch Dupree**
Översättning | **Charlotte Hjukström**

Mycket har förändrats. Inte bara i Kabul utan i hela landet. Ungdomarna är mer engagerade i utvecklingen, fler kvinnor är politiskt aktiva, civilsamhället tar plats, etnisk egoism får ge vika för realism när politiker väljer att samarbeta över etniska och geografiska gränser. Man vågar rent av hoppas på att makten den här gången ska överföras till beslutsfattande församlingar i stället för att personvalen ska vara avgörande. Fantasier? Naivt? Orealistiskt? Kanske det, men drömmar kan faktiskt gå i uppfyllelse när omständigheterna är de rätta, och det som krävs är infrastruktur som avspeglar och gynnar transparens, konsensus och majoritetens önsningar. Den senaste tidens spektakulära tillväxt inom området telekommunikation är en förträfflig början, men man måste ha klart för sig att en okontrollerad teknisk utveckling lätt kan manipuleras till förmån för enskilda intressen, vilket kan leda till motsättningar, splittring, sektarism och mer våld.

Utan att glömma bort denna varning kan man också hitta positiva sidor. Så sent som på 1960- och 1970-talet kunde bybor på av-

lägsna delar av landsbygden få större delen av sin nyhetsförmedling via förbipasserande nomader eller i samband med basarbesök i närmaste stad. I dag har landet blivit mer medvetet, mer levande. Radio har funnits sedan 1925 och blev gradvis den vanligaste källan till nyheter och information i takt med att elnätet långsamt byggdes ut. År 2011 fanns det cirka 175 radiostationer som sände i landet. Visserligen är det en del privata stationer som i första hand sprider sina ägares fördomar och gynnar deras egenintressen, men många andra sprider budskap som underlättar de olika hjälporganisationernas mål. Särskilt effektivt blir detta under vaccinationskampanjer. En del använder radion för att hålla kurser, i synnerhet för lärare och sjukvårdspersonal. Telefonväktarprogram med ministrar, andra makthavare och experter är populära. Sedan 18 år går det en radioföljetong där alla möjliga ämnen avhandlas: från hälsofrågor, inklusive vad barnen får för kön och orsakerna till ofruktbarhet, saker som betyder mycket för kvinnornas status, till djurskötsel och konflikthantering.

Televisionen är av färskare datum. Studiolokaler och sändare kom i bruk först 1978, strax efter Saur-revolutionen i april. När talibanerna styrde landet 1996–2001 var tv i princip förbjudet, men så fort de hade störtats började sändningarna igen och numera gör talibanerna egna tv-program. De cirka 76 tv-kanalerna trollbinder tittarna med underhållning som spetsas med budskap om mänskliga rättigheter, etnisk solidaritet, statligt vanstyre, korruption och andra samhällsfrågor. Tävlingar där tittarna får tycka till genom att rösta på artistframträdanden via mobiltelefonen har rönt stora framgångar.

Den explosiva tillväxten av mobiltelefoni och internet är inte bara uppseendeväckande utan har blivit en viktig faktor för stabilitet och utveckling. Mobiltelefoner var praktiskt taget okända

Aven publicerad i
globalarkivet.se

i landet före år 2000, men i dag finns det fyra telefonbolag med över 18 miljoner abonnenter som är beroende av sina mobiltelefoner i vardagen. Lägre priser och ständigt nya erbjudanden gör att allt fler använder telefonen till att betala räkningar, göra överföringar, handla, driva företag, hålla koll på marknadspriser, skicka hem pengar, mejla, fotografera och delta i sociala och politiska aktiviteter. Framför allt kan mobilen användas till att upprätthålla kontakten med släkt och vänner. Den kontakten har alltid varit en viktig del av den afghanska kulturen, men nu är den viktigare än någonsin eftersom den dåliga säkerheten gör att man snabbt vill försäkra sig om att de anhöriga är oskadda när något attentat har ägt rum. Mobiltelefonen har faktiskt blivit ett grundläggande behov vid sidan av mat, husrum, sjukvård och utbildning. Den kommer att spela en viktig roll i Afghanistans framtida utveckling.

Internet har bara en knapp miljon användare men har skapat unika möjligheter till folkupplysning. De kandidater som ställer upp i de kommande valen borde kunna formulera mer relevanta politiska program som grundar sig på de förväntningar väljarna har uttryckt exempelvis genom e-post och diskussioner på nätet. Den här gången kommer uppskattningsvis 60 procent av väljarkåren att vara ungdomar under 30 år, just den gruppen som gärna uttrycker sig via elektroniska medier. Det kommer en störtflod av e-post från grupper som *Young Activists for Reform and Change* (Unga aktivister för reformer och förändring), som i sin tur består av 35 ungdomsorganisationer. Det är bara ett exempel på de nya, lovande rösterna.

Dock är elbristen en allvarlig utvecklingsbroms. Afghanistan har den lägsta elproduktionen per capita i världen: endast omkring en tredjedel av befolkningen har regelbunden tillgång till elström. Nu i vinter drabbas till och med Kabul av dagliga elavbrott. Detta på-

verkar inte bara kommunikationerna utan även industritillväxten, arbetsmarknaden och jordbruksproduktionen. Nya energikällor som vind- och solkraft börjar utforskas. Företagsamma butiksinnehavare installerar solpaneler för att kunna ladda mobiltelefoner, radiobatterier och annan utrustning åt sina kunder. Regeringens planer på ett landsomfattande fiberoptiskt kabelnät för närmare 65 miljoner dollar är ett av flera stora projekt som för närvarande är svåra att genomföra på grund av säkerhetsläget.

Utmaningarna är utan tvekan svåra och ofattbart komplexa. Men reserverna ur vilka en ljusare framtid ska byggas är stora och välfyllda. Afghanerna har visat många gånger hur snabbt de kan nå resultat när viljan finns, men bara om egenintressen och dålig planering inom och utom landet inte ställer sig i vägen. ■

